

Poznań, 09.10.2019

prof. UPP dr hab. Grzegorz Maciorowski
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Wydział Leśny
Katedra Łowiectwa i Ochrony Lasu
grzegorz.maciorowski@up.poznan.pl

**Recenzja osiągnięcia naukowego, dorobku naukowego, dydaktycznego,
popularyzatorskiego i organizacyjnego dr inż. Elżbiety Jancewicz w związku z
postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie
nauk rolniczych w dyscyplinie leśnictwo**

1. Sylwetka Habilitantki

Pani dr inż. Elżbieta Jancewicz ukończyła w 1995 roku studia na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie uzyskując tytuł mgr inż. Tematem jej pracy magisterskiej były "Preferencje pokarmowe czterech gatunków ryjówkowatych *Soricidae* współbytujących w wilgotnych siedliskach Puszczy Białowieskiej". Pracę doktorską pt. "Użytkowanie przestrzeni przez nornika północnego *Microtus oeconomus* (Pallas 1776) na turzycowisku w Białowieskim Parku Narodowym" Pani doktor obroniła w roku 2002 na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Promotorem obu prac była Pani prof. dr hab. Joanna Gliwicz. Rozprawa doktorska została wyróżniona przez Radę Wydziału Leśnego SGGW. Od roku 2002 do chwili obecnej Habilitantka związana jest zawodowo z Wydziałem Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W tym okresie zatrudniona była na stanowiskach samodzielnego biologa i adiunkta, kolejno w Katedrze Ochrony Lasu i Ekologii a obecnie w Samodzielnym Zakładzie Zoologii Leśnej i Łowiectwa.

2. Ocena przedstawionego osiągnięcia naukowego

Osiągnięciem naukowym wskazanym przez Panią doktor inż. Elżbietę Jancewicz jest książka o charakterze monografii naukowej, której Habilitantka jest jedynym autorem. Opublikowano ją pt. "Znaczenie polan śródleśnych dla utrzymania różnorodności gatunkowej małych ssaków w Puszczy Białowieskiej". Książka wydana została w 2019 roku przez Wydawnictwo SGGW w Warszawie.

Dzieło to w sposób bardzo uniwersalny prezentuje znaczenie polan śródleśnych Puszczy Białowieskiej dla występowania małych ssaków oraz wpływu panujących tam warunków środowiskowych i sposobu zagospodarowania omawianych przestrzeni na liczebność a także skład gatunkowy badanej grupy zwierząt. Habilitantka prezentuje wyniki wieloletnich badań prowadzonych w dwóch okresach, tj. latach 2007-2008 oraz 2015-2018 w ramach realizowanych przez nią w Puszczy Białowieskiej dwóch tematów badawczych: „Zróżnicowanie gryzoni na łąkach śródleśnych o różnym sposobie użytkowania na terenie obrębu ochronnego Hwoźna” (2006–2008) i „Różnorodność gatunkowa drobnych ssaków w terenach otwartych północnej części Białowieskiego Parku Narodowego” (2015–2018). Zauważyć tu należy pewien mankament dotyczący jakości zebranego przez Panią doktor materiału wynikający z nierównej długości badanych okresów i co się z tym wiąże trudnej do porównania wielkości prób oraz panujących warunków środowiskowych w nierównych interwałach czasowych. Mankament ten starano się zniwelować poprzez zastosowanie sztucznego podziału drugiego okresu na dwa dwuletnie. Podkreślić jednak należy wieloaspektowość prowadzonych badań, bardzo szerokie ujęcie problemu występowania małych ssaków w zmiennych warunkach środowiskowych panujących na poszczególnych polanach (10 powierzchni badawczych - polan powstałych wzdłuż przebiegu dawnej trasy kolejki wąskotorowej, służących pierwotnie do składowania drewna). Przeprowadzona analiza panujących warunków środowiskowych zależnych od istniejącej szaty roślinnej i sposobu jej zagospodarowania, uwarunkowań wodnych i glebowych, wielkości polan, czy obecności kory lub drewna (zastosowanie parametryzacji komponentów środowiskowych) a także porównawcze odniesienie do fauny występującej w bezpośrednim sąsiedztwie omawianych polan świadczy o doświadczeniu Habilitantki i umiejętności planowania wieloaspektowych badań naukowych. Pani doktor przedstawia też listę i liczebność odłowionych w trakcie badań ssaków ukazując rolę jaką pełnią one w ekosystemie (dzieląc je wg powszechnie przyjętego podziału na grupy troficzne). W pracy zastosowano właściwe narzędzia statystyczne pomocne przy analizie wyników. Uzyskane dane dotyczące bogactwa gatunkowego wg autorki wskazują na wyraźny wzrost liczby gatunków w czasie. Trzeba jednak pamiętać, że na mniejszą liczbę wykrytych gatunków w pierwszym okresie może mieć wpływ to, że pierwszy okres prowadzonych badań był o połowę krótszy. Dla poszczególnych lat i powierzchni badań nie wykazano jednak istotnych statystycznie różnic. Badania potwierdziły też bardzo istotną rolę jaką pełnią polany dla gatunków typowo roślinożernych (86% wszystkich stwierdzonych gatunków). Autorka dokonała porównania zgrupowań i różnorodności gatunkowej małych ssaków występujących na poszczególnych polanach obrazując zmiany zachodzące w czasie. Uzyskany obraz wieloletnich, rzetelnie prowadzonych na poszczególnych powierzchniach badań wskazuje na dużą dynamikę sezonową i wieloletnią zachodzących zmian w składzie gatunkowym i liczebności gatunków. Habilitantka w sposób bardzo wnikliwy analizuje przyczynę wzrostu liczebności gatunków wraz z upływem czasu, wskazując na zmiany zachodzące w sąsiedztwie polan (np. prześwietlone dno sąsiadujących z polanami lasów, będące skutkiem oddziaływania kornika

drukarza na świerka sprzyjało rozwojowi roślinności zielnej i wzrostowi niektórych ssaków) ale także na cykliczne zmiany liczebności samych gatunków. Końcowe wnioski dotyczące pracy wskazujące na znaczenie śródleśnych polan, które wraz z siecią istniejących łączących je szlaków komunikacyjnych jako miejsc koncentracji zarówno gatunków typowo leśnych jak i tych charakterystycznych dla terenów otwartych nasuwają refleksję nad potrzebą realizacji takich badań w perspektywie konieczności zachowania bioróżnorodności środowiska i kluczowej roli jaką pełnią polskie lasy. Zastosowane w pracy narzędzia obrazujące uzyskane wyniki, sposób ich prezentacji oraz dobór i znajomość analizowanej literatury świadczą o dojrzałości naukowej Habilitantki. Publikacja ma też praktyczny wymiar ochroniarski wskazujący na sposób użytkowania takich powierzchni w lesie.

Według mojej oceny przedstawione przez Panią dr inż. Elżbietę Jancewicz osiągnięcie naukowe stanowi cenny wkład w wiedzę o ugrupowaniach małych ssaków Puszczy Białowieskiej oraz znaczeniu polan śródleśnych w zachowaniu bioróżnorodności lasów jako kluczowego elementu środowiska przyrodniczego i spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym.

3. Ocena dorobku naukowego habilitantki

Na dorobek naukowy Pani dr inż. Elżbiety Jancewicz składa się 8 artykułów naukowych opublikowanych w 6 czasopismach posiadających współczynnik wpływu IF (Acta Theriologica, Behavioral Ecology, Molecular Ecology, Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research, Sylwan, Polish Journal of Ecology) oraz 2 prace złożone w redakcjach czasopism z tej grupy znajdujące się obecnie w recenzjach. Udział Habilitantki w przygotowaniu artykułów jest zmienny i waha się w przedziale pomiędzy 25 a 65% a ich sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania wynosi 13,68. Wyraźnie da się zauważyć znaczący postęp w publikowaniu po obronie pracy doktorskiej. Od roku 2002 ukazało się 7 z nich. W dorobku tym wyraźnie zaznaczona jest specjalizacja habilitantki wskazująca na jej zainteresowanie małymi ssakami roślino i owadożernymi a w swoich pracach skupia się na zobrazowaniu różnych aspektów ich biologii, ekologii i uwarunkowań środowiskowych wpływających na poszczególne populacje. Szczególnie dużo uwagi poświęca nornikowi północnemu *Microtus oeconomus*, ryjówkowatym *Soricidae* oraz nornicy rudej *Myodes glareolus* i myszy leśnej *Apodemus flavicollis*. Podkreślić należy trafność wyboru grupy zwierząt będącej podstawą funkcjonowania drabiny troficznej wielu środowisk i ich znaczenia dla zachowania bioróżnorodności w makroskali - także dla właściwego funkcjonowania ekosystemów leśnych. Specjalizacja ta jest wyraźnie widoczna również w 8 innych pracach opublikowanych w czasopismach, książkach i materiałach konferencyjnych spoza listy JCR.

O aktywności i dojrzałości naukowej Habilitantki świadczy też jej udział w realizacji projektów badawczych. Od roku 1998 niemal bez przerwy do chwili obecnej była zaangażowana w realizację pięciu grantów KBN, MNiSW oraz NCN poświęconych badaniom gryzoni a w jednym ukierunkowanym na badania nornika północnego pełniła funkcję kierownika. Była też bardzo aktywnym uczestnikiem konferencji naukowych. Wygłosiła 22 referaty (w tym 13 po obronie pracy doktorskiej). Wszystkie te komponenty składają się na rozpoznawalność Pani doktor w środowisku naukowym jako wysokiej klasy specjalistki w zakresie badań małych ssaków.

Biorąc pod uwagę całokształt dorobku naukowego Habilitantki, wagę publikowanych materiałów a także bardzo znaczący postęp naukowy po obronie doktoratu świadczą o jej dojrzałości naukowej, uważam, że Pani doktor inż. Elżbieta Jancewicz spełnia wymogi stawiane w procedurze habilitacyjnej dotyczącej dorobku naukowego.

4. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego

Dorobek dydaktyczny Pani dr inż. Elżbiety Jancewicz jest imponujący, ściśle powiązany z realizacją procesu dydaktycznego na kilku wydziałach Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Pani doktor współtworzyła programy i realizowała zajęcia dydaktyczne z kilkunastu przedmiotów około zoologicznych na Wydziałach: Leśnym, Rolnictwa i Biologii, Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu. Szerokie spektrum prowadzonych przez Habilitantkę zajęć dydaktycznych wymagało wielkiej fachowej wiedzy, ogromnego nakładu czasowego i zaangażowania w realizację przedmiotów. Sprawowała też funkcję opiekuna na dwóch specjalizacjach (inżynierskiej i magisterskiej na Międzywydziałowym Studium Ochrony Środowiska). Pani doktor pełniła funkcję promotora 62 prac dyplomowych, w tym: 24 magisterskich, 24 inżynierskich i 14 licencjackich. Niemal nie sposób wymienić wszystkich aktywności związanych z funkcjonowaniem i realizacją procesu dydaktycznego, zaangażowaniem w opiekę merytoryczną nad studentami, organizacją obozów naukowych. Habilitantka sprawuje też opiekę merytoryczną nad doktorantką, Panią Emilią Kielan, badającą drobne ssaki Puszczy Białowieskiej. Pani doktor jest autorką 7 opracowań o charakterze eksperckim. Była członkiem trzech zespołów eksperckich związanych z ochroną środowiska przyrodniczego. Jest uznanym recenzentem prac naukowych. W swoim dorobku posiada 11 recenzji. Habilitanta nie zaniedbuje też działalności popularyzatorskiej dbając o rozpowszechnianie wiedzy na temat zwierząt poza swoją rodzimą jednostką prowadząc liczne warsztaty i wykłady dla różnych grup społecznych. Na uznanie zasługuje jej zaangażowanie w działalność organizacyjną uczelni.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że Pani dr inż. Elżbieta Jancewicz wykazała się niezwykle różnorodną i bogatą działalnością dydaktyczną, popularyzatorską oraz organizacyjną. Wg mojej opinii spełnia ona wymogi stawiane w postępowaniu habilitacyjnym.

5. Wnioski końcowe

Biorąc pod uwagę całokształt dorobku Pani dr inż. Elżbiety Jancewicz, jej osiągnięcia naukowe, dydaktyczne, popularyzatorskie i organizacyjne stwierdzam, że spełnia ona wymagania stawiane w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki. W związku z powyższym wnoszę do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk Leśnych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie o nadanie jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych, w dyscyplinie leśnictwo.

Poznań, 09.10.2019 roku

.....

dr hab. Grzegorz Maciorowski